

■ A szegedi múzeum mintegy félmillió műtárgyat őriz, s a vidéki múzeumok között vezet ezzel. Gyűjteményfejlesztésre, vagyis az újabb műtárgyak felvásárlására azonban igen szűkösek az anyagi lehetőségek. A múzeum költségvetése tavaly éppen kifutotta, úgy, hogy emiatt egyetlen feladatot sem kellett elhalasztani, de műtárgyvásárlásra a költségvetésnek csak töredéke jut. A műtárgykereskedő piac az utóbbi években felvitte az árakat, s így módszeres gyűjtő vásárlásra az ország egyik múzeumának sincs nagyobb lehetősége. Szegeden, mondják, egy-egy kiemelkedő alkotást azért még meg tudnak szerezni. Legutóbb például két Aba-Novák-rézkarcolt. Aba-Novák Vilmos festőművész életművéből egyébként idén éppen a Móra Ferenc Múzeumban készül országos centenáriumi kiállítás.

Ami a föld alatt van - az államé

■ *Ami a történeti gyűjteményt illeti, mi történik, ha nem a múzeum ásatásai révén, magánszemély jut nyomára nagy művész, vagy történeti értékű műtárgynak? Ha a múzeum nem vásárolhatja meg, fennáll-e a veszélye annak, hogy magángyűjtőkhöz jut?*

– A törvény szerint – feleli Trogmayer Ottó – minden, ami a föld alatt van, a magyar állam tulajdona. A megtaláló köteles az ilyen tárgyat beszo-
lgoztatni a múzeumnak. Ebben az esetben persze jutalom is adható. A máltai egyezmény alapján ez Európában mindenütt így van, másként nem lehetne biztosítani, hogy a

Múzeumi pillanatképek

A Dél-Alföld szondázására készülnek a Roosewelt téren

megtalált műkincsek köztulajdonban maradjanak.

■ *Tavaly az aradi múzeum relikviáiból álló kiállítás kapcsán a közönség körében felvetődött a kérdés, vajon nem kellene-e megvásárolni az emléktárgyakat? Ha biztonságban vannak is Aradon, nem lenne indokoltabb az aradi relikviákat Magyarországon őrizni és bemutatni? Haszonlóképpen, mivel közel vagyunk a határokhoz, vajon mi történik, ha külföldről kerül elő olyan lelet, ami a magyar művelődés és történelem része, és egy magánszemélynek sikerül áthoznia az országba?*

– Az európai egyezmények nem engedik meg, hogy ilyen műtárgyat átvegyünk. Ha valaki más országból, nem hivatalos úton hoz be jelentős műtárgyat, és a múzeumnak adja át, azt nekünk – az egyezmények értelmében – erkölcsi kötelességünk visszajuttatni az illető országba. Akár az osztrák, akár a román államnak...

■ *Még akkor is, ha tisztában vannak a műtárgy nemzeti eszmei értékével?*

– Igen, hiszen az egyezmény szerint ezek a műtárgyak végeredményben az európai örökség részei, és annak az államnak kell gondoskodni a megőrzésükről, ahol előkerültek. Ez az egyezmény abban mindenképp hasznos, hogy elejét veszi a nagyarányú műtárgycsempészetnek.

A Szent-Györgyi Albert centenáriumi kiállítás, az 1956-os forradalom Szegeden című történeti kiállítás, az ópusztaszeri Feszty-körkép restauráltatása, az emlékpark területén lévő szermonostori ásatások során megtalált európai jelentőségű XII-ik századi harangöntő műhely, az M-5-ös autópálya nyomvonala régészeti kutatásainak megkezdése – a Móra Ferenc Múzeum tavalyi évének legfontosabb eseményei. Hogy az új év mit hoz, csak részben lehet előre látni. Érdekes kiállításokat biztosan, de bőséges gyűjteményfejlesztést aligha. Az ópusztaszeri Szermonostor ásatásait és az M-5-ös autópálya vonalának további feltárását biztosan, de újabb tervásatásokat nem. Biztos már Csongrád megye további védetségére javasolt területeinek természeti felmérése, de a védetség kimondása annál kevésbé. Beszélgetésünk, Trogmayer Ottó múzeumigazgató segítségével a múzeum munkájának egy-egy területére kaptunk bepillantást.

Tíz év alatt - fele annyi látogató

A szegedi polgár évente egyszer elmegy a Móra Ferenc Múzeumba. Ópusztaszerre esetleg kétszer. Nagyjából ezt mutatják a múzeum látogatottsági statisztikái. Országosan néhány év alatt közel 50 százalékkal csökkent a múzeumok látogatottsága. A hat évvel ezelőtti 20 millió múzeumlátogatásból ma közel a fele elmarad. Ugyanez érvényes a Móra Ferenc Múzeumra, illetve a Csongrád Megyei Múzeumi Hálózatra. Egyedül Ópusztaszeren nőtt a látogatottság, s itt további növekedés várható.

látogatások száma is. Ugyancsak csökkent az iskolák őszi, tavaszi kirándulásainak száma, s ez azt jelenti, hogy a múzeumnak (leszámtva a szegedi iskolákat) kevesebb lett a gyermeklátogatója.

Hová mennek a harangok?

A régész elvből nem jósol. Ezt mindjárt megállapíthatja az ember, ha Trogmayer Ottó igazgatóval arról beszélget, hogy vajon mit tartogat még a pusztaszeri ásatás. De hát, amióta 1970-ben megindult a Móra Ferenc Múzeum pusztaszeri feltárása, s amióta 1973-ban Horváth Ferenc Árpád-kori lovassírokat talált a területen, a leletek élénkebben foglalkoztatják a szegedi közvéleményt, mint bármikor. Az ópusztaszeri feltárás mostanra eljutott a Szermonostor XII-ik századi járószintjéig, már tudni lehet, hol helyezkedett el a késő középkori település, hol húzódtak a XII-ik századi nagy monostor falai, hol volt az udvara, a gazdasági épületei. Vályi Katalin, a múzeum régésze tavaly a legrégibb ismert közép-európai harangöntő műhely maradványait találta meg a kolostorudvaron, s előkerült a monostor XII-ik századi kútja is. Számítani lehet még arra is, hogy egy alsóbb rétegből a monostor fénykora előtt, annak alapjául szolgáló XI-ik századi templomot és

település nyomaira bukkannak – a nagy kérdés azonban, hogy az Anonymus által említett első Árpád-kori „országgyűlésre” utal-e majd valami, még nagy kérdés lesz egy ideig.

■ *A föld alá, ugye, nem lát be senki. De ha az M-5-ös út munkálatai után megkezdődnek a déli autópálya munkái is, a két út nyomvonalán az alföldi terület szabályos régészeti szondázását végezhetik majd el a múzeum szakemberei.*

– Nem csak a nyomvonalakról van szó – pontosít Trogmayer Ottó –, hanem azokról a földkitermelő helyekről is, ahonnan az út alapozásához hordják majd a földet. Mielőtt a dózerek szét-túrják az egészet, a múzeumnak kötelessége a régészeti előkutatásokat lefolytatni. Nos, az M-5-ös út mentén, mintegy 50 kilométeres szakaszon már kétszáz lelőhelyünk van, és legalább ennyire számíthatunk, ha majd véglegessé válik az út megépítése, a déli autópálya 70 kilométeres szakaszán is. Ez körülbelül öt évre előre meghatározza a múzeum régészeti tevékenységét.

■ *Milyen korból kerülhetnek itt elő leletek?*

– Majd' mindegyikből. Az újkőkortól, vagyis Krisztus előtt 5 000-től a török időszakig bármelyikből. Ezt az egyes lelőhelyeken lehet majd megállapítani. Mert, ha a felszínen mindjárt találunk is pár-száz cserepet, meglehet, hogy alatta közvetlenül ott van egy szarmata falu, de az is meglehet, hogy a cseréplelet csak maradék, s fölötte már rég le-koptatott mindent a vándorló homok. Mindenesetre most már tudjuk, hogy tévedés az a korábbi közhely, miszerint a Dél-Alföld száraz, évszázadokig lakatlan gyepterület volt. Most már látszik, hogy legalább olyan gazdag és sűrűn betelepedett lehetett, mint a Tiszántúl, vagy a Kisalföld. Nos, az útéptítés az első lehetőség, hogy ezt a területet végig tudjuk szondázni. A múzeumnak saját erejéből soha nem lett volna pénze erre a munkára. Ezek a sávok olyan keresztmetszetet adnak amiből meglehetősen jól lehet majd általánosítani az egész területre. Ha azt vesszük, hogy az egyik autópálya Bajától megy Nyíregyházáig, a másik Kecskeméttől jön le az országhatárig, akkor tulajdonképpen megszondáztuk az egész alföldi területet. S a leletek fényében valószínűleg számos történeti feltevést másképpen fogunk majd látni.

Panek Sándor

Kiállítások 1994-ben

Válogatás a Kiscelli Múzeum órágyűjteményéből; Peru Pizzaro előtt és után; Aba-Novák Vilmos festőművész centenáriumi kiállítása; Kálmán Balázs természetfotói; Bortnyik Sándor festőművész kiállítása, Hertay Mária festőművész kiállítása; Bernhardt Mayer grafikai kiállítása (Darmstadt); Dér István emlékkiállítása; Gombavilág (a Magyar Természettudományi Múzeum anyagából); Irodalmi kiállítás.

A Képtárban

Surányi Anna keramikus kiállítása; Popovics Lőrinc szobrászművész és László Anna grafikusművész kiállítá-

sa; Karsai Ildikó grafikusművész kiállítása, A makói művésztelep kiállítása, Fischer Ernő festőművész kiállítása; Szegedi Táblaképfestészeti Biennálé; Novák István építész: „Építészet és társaművészet”; Szög Art kiállítás; Samuel Filko alkotásai; Tóth Magdolna kerámiái; Darázs József festőművész kiállítása; Sejben Lajos festőművész kiállítása; Segediek, szobrászok – kiállítás.

A Fekete-házban

A zsidó egyházművészet; Modellkiállítás; Emlékkiállítás Reizner János halálának 90. évfordulójára; Karácsony, farsang, húsvét.